

Η αυθεντικότητα στην αξιολόγηση της γλωσσομάθειας

Άννα Μουτή

1. Εισαγωγή

Αξιολόγηση¹, σύμφωνα με τον Bachman (2004:7), είναι η διαδικασία συλλογής πληροφοριών σχετικά με το αντικείμενο του ενδιαφέροντος σύμφωνα με συστηματικές και ουσιαστές θεμελιωμένες διαδικασίες. Το βασικό πρόβλημα στο πεδίο αξιολόγησης της γλωσσομάθειας είναι, όπως αναφέρουν οι Davidson & Lynch (2002:132), ότι δεν έχουμε στη διάθεσή μας κάποιο «θερμόμετρο» για τη μέτρηση της επικοινωνιακής γλωσσικής ικανότητας. Ο υπολογισμός της γλωσσομάθειας βασίζεται στην εκτέλεση συγκεκριμένων πράξεων εκ μέρους των υποψηφίων/μαθητών, οι οποίες λαμβάνονται ως ενδείξεις ικανότητας στη χρήση της γλώσσας². Αυτές οι συγκεκριμένες πράξεις θα πρέπει να σχεδιάζονται και να εφαρμόζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να παρακινούν τους υποψηφίους να χρησιμοποιούν τη γλώσσα όπως ακριβώς θα έκαναν σε πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας. Το παραπάνω αποτελεί μόνο ένα από τα χαρακτηριστικά που πρέπει να διαθέτει ένα γλωσσικό τεστ για να είναι πραγματικά χρήσιμο και συνοψίζεται στον όρο αυθεντικότητα, η μέτρηση της οποίας δεν έχει επιχειρηθεί τόσο σε ποιοτικό όσο και σε ποσοτικό επίπεδο στη διεθνή βιβλιογραφία. Στα πλαίσια του παρόντος άρθρου θα παρουσιαστεί ένας προτεινόμενος τρόπος μέτρησης της αυθεντικότητας των γλωσσικών τεστ ως παραμέτρου υπολογισμού της ευρύτερης χρησιμότητάς τους.

2. Η χρησιμότητα των γλωσσικών τεστ στην αξιολόγηση της γλωσσομάθειας

Ο πιο διαδεδομένος τρόπος αξιολόγησης της γλωσσομάθειας είναι τα γλωσσικά τεστ. Σύμφωνα με τον Carroll (1968:46), το τεστ είναι μια διαδικασία σχεδιασμένη να προκαλέσει μια συγκεκριμένη συμπεριφορά από την οποία κάποιος μπορεί να καταλήξει σε συμπεράσματα σχετικά με τα χαρακτηριστικά ενός ατόμου. Συμφωνώντας ο Bachman (2004:9) αναφέρει ότι το τεστ είναι ένας ιδιαίτερος τρόπος μέτρησης, που εστιάζει στην πρόκληση συγκεκριμένου δείγματος συμπεριφοράς. Η ανάγκη για αξιολόγηση της γλωσσομάθειας στη συντριπτική της πλειονότητα καλύπτεται με τη χρήση γλωσσικών τεστ, η

χρησιμότητα και η καταλληλότητα των οποίων διαμορφώνεται σύμφωνα με την αλληλεπίδραση διαφόρων παραγόντων.

Σύμφωνα με τους Bachman και Palmer (1996:23), η χρησιμότητα ενός γλωσσικού τεστ βασίζεται στο συνδυασμό των εξής χαρακτηριστικών: αξιοπιστία, εγκυρότητα δομής, αυθεντικότητα, διαδραστικότητα, απήχηση και πρακτικότητα.

Usefulness = Reliability + Construct validity +
Authenticity + Interactiveness + Impact + Practicality

Με βάση το πλαίσιο των ιδιοτήτων που εξασφαλίζουν τη χρησιμότητα ενός γλωσσικού τεστ όπως αυτό προτάθηκε από τους Bachman και Palmer (1996:23), επιχειρήθηκε ανασκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας προκειμένου να καταγραφούν κριτήρια (αξιολόγησης)³ τα οποία πρέπει να πληροί κάθε γλωσσικό τεστ. Κάθε εξεταστική διαδικασία, ως μια μορφή αξιολόγησης στην ξένη γλώσσα, θα πρέπει να βασίζεται στο συνδυασμό των παρακάτω κριτηρίων:

- *Αξιοπιστία*. Για να χαρακτηρίζεται ένα τεστ αξιοπίστο, πρέπει οι επαναλαμβανόμενες μετρήσεις που πραγματοποιούνται από το ίδιο όργανο, στις ίδιες συνθήκες να δίνουν το ίδιο αποτέλεσμα. Σύμφωνα με τον Bachman (1990:164), η αξιοπιστία των τεστ αυξάνεται όσο ελαχιστοποιείται η επίδραση των παραγόντων εκείνων που επηρεάζουν τις επιδόσεις των υποψηφίων⁴.
- *Εγκυρότητα*⁵. Ένα τεστ θεωρείται έγκυρο στο βαθμό που μετρά αυτό που θα έπρεπε να μετρά. Η εγκυρότητα εξετάζεται από διαφορετικές οπτικές γωνίες: εγκυρότητα περιεχομένου, συνυπάρχουσα εγκυρότητα, προγνωστική εγκυρότητα, εγκυρότητα δομής, εγκυρότητα όψης⁶.
- *Πρακτικότητα*. Οι διαθέσιμοι πόροι πρέπει να επαρκούν για την ικανοποιητική εφαρμογή των εξετάσεων, προκειμένου το τεστ να θεωρείται πρακτικό⁷. Ένα πρακτικό τεστ δεν επιβάλλει παράλογες απαιτήσεις ούτε στον κατασκευαστή ούτε στο χρήστη, δεν είναι υπερβολικά ακριβό, βρίσκεται μέσα στους χρονικούς περιορισμούς, είναι εύκολο στη διαχείρισή του και ακολουθεί συγκεκριμένη διαδικασία βαθμολόγησης.
- *Αυθεντικότητα*. Οι μαθητές πρέπει να έρχονται σε επαφή με μορφές επικοινωνίας στη γλώσσα στόχο και να αξιολογούνται ως προς την ικανότητά τους να ανταποκρίνονται σε πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας.

ωνίας. Οι δραστηριότητες τις οποίες καλούνται να κάνουν οι υποψήφιοι θα πρέπει να περιλαμβάνουν ρεαλιστικές διαδικασίες επικοινωνίας (Weir, 1993:11-12) και τα κείμενα θα πρέπει να αποτελούν αυθεντικές παραγωγές του κοινωνικού χώρου.

- *Διαφάνεια.* Κάθε γλωσσικό τεστ και ιδιαίτερα όποιο υπάγεται σε κάποιο σύστημα πιστοποίησης γλωσσομάθειας οφείλει να δίνει στους ενδιαφερόμενους όλες τις πληροφορίες τις σχετικές με τη λειτουργία του συστήματος και τη μορφή του τεστ⁸.
- *Ανάδραση.* Τα συστήματα πιστοποίησης πρέπει να διαθέτουν μηχανισμούς άντλησης πληροφορίας σχετικά με τις απόψεις των χρηστών ως προς τη χρησιμότητα της πιστοποίησης, πράγμα που συντελεί στη συνεχιζόμενη αποδοτικότητα οποιουδήποτε εκπαιδευτικού προγράμματος⁹. Λαμβάνοντας υπόψη την αναδραστική επίδραση που μπορεί να έχει η αξιολόγηση στη διδασκαλία πρέπει να επιδιώκεται η θετική επίδραση, η οποία ενισχύεται και από την εκπλήρωση του κριτηρίου της διαφάνειας.
- *Σταθερότητα-Ελαστικότητα.* Τα γλωσσικά τεστ πρέπει να είναι εύκαμπτα, να διατηρούν μια ελαστικότητα και περιθώρια διαφοροποιήσεων, προκειμένου να αποφεύγουν την υπέρμετρη τυποποίηση και να μπορούν να προσαρμόζονται πιο εύκολα στις εξελίξεις¹⁰. Οι όποιες αλλαγές θα πρέπει να γίνονται σταδιακά, σε μικρό ποσοστό και αφού έχουν ενημερωθεί έγκαιρα οι ενδιαφερόμενοι¹¹.
- *Αλληλεπίδραση ανάμεσα στα χαρακτηριστικά των υποψηφίων και τις δοκιμασίες των εξετάσεων*¹². Αυτή η αλληλεπίδραση έχει να κάνει με την προσωπική εμπλοκή των υποψηφίων στις δραστηριότητες που συνιστούν ένα γλωσσικό τεστ. Πρέπει να υπάρχει συνάφεια μεταξύ των δύο βασικών παραγόντων των εξετάσεων, του τεστ ως τυποποιημένου μέρους και των υποψηφίων.
- *Αντικειμενικότητα/αμεροληψία.* Κάθε τεστ πρέπει να είναι δίκαιο απέναντι σε όλους τους υποψήφιους και να μην ευνοεί κάποιους από αυτούς. Ο Κώδικας για Δίκαιες Εφαρμογές της Αξιολόγησης στην Εκπαίδευση (2004:2) της Επιτροπής Εφαρμογών Αξιολόγησης αναφέρει ότι τα τεστ πρέπει να είναι δίκαια απέναντι στους υποψηφίους ανεξάρτητα από ηλικία, φύλο, αναπηρία, φυλή, εθνικότητα, θρησκεία, σεξουαλικές προτιμήσεις, γλωσσικό υπόβαθρο και άλλα προσωπικά χαρακτηριστικά.

3. Η αυθεντικότητα στην αξιολόγηση της γλωσσομάθειας

Στο συγκεκριμένο άρθρο θα επικεντρωθούμε σε ένα από τα παραπάνω κριτήρια, αυτό της αυθεντικότητας. Στο πεδίο της αξιολόγησης της γλωσσομάθειας, τη δεκαετία του 1990 έκαναν την εμφάνισή τους νέοι όροι προκειμένου να επιτευχθεί σωστός διαχωρισμός των μορφών αυθεντικότητας. Ο Bachman (1990:301) εξετάζει την αυθεντικότητα σύμφωνα με δύο προσεγγίσεις: την προσέγγιση της πραγματικής ζωής, όπου η αυθεντικότητα ορίζεται ως η έκταση κατά την οποία οι δραστηριότητες της εξεταστικής δοκιμασίας αντιστοιχούν σε δραστηριότητες της πραγματικής ζωής, και τη διαδραστική προσέγγιση, όπου η αυθεντικότητα ορίζεται ως η αλληλεπίδραση ανάμεσα στον υποψήφιο, τη δραστηριότητα και το συγκεκριμένο της εξεταστικής δοκιμασίας. Ακολουθώντας τον ίδιο συλλογιστικό τρόπο, οι Bachman και Palmer (1996:23) διαχώρισαν την έννοια της αυθεντικότητας από αυτή της διαδραστικότητας¹³, ορίζοντας την αυθεντικότητα ως το βαθμό αντιστοιχίας των χαρακτηριστικών μιας συγκεκριμένης δραστηριότητας της εξεταστικής δοκιμασίας με τα χαρακτηριστικά μιας δραστηριότητας σε πραγματική περίσταση επικοινωνίας της γλώσσας-στόχου¹⁴.

**Characteristics
of the TLU task**

Authenticity
←————→

**Characteristics
of the test task**

Bachman & Palmer, 1996:23

Η γλώσσα των εξεταστικών δοκιμασιών δεν είναι τίποτα παραπάνω από αυθεντική γλώσσα εξεταστικών δοκιμασιών. Πρέπει να παραδεχτούμε ότι χρήση της αυθεντικής γλώσσας της πραγματικής ζωής είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί και να συμβιβαστούμε με την αυθεντική χρήση της γλώσσας των εξεταστικών δοκιμασιών. Η αυθεντικότητα είναι μια προσομοίωση της πραγματικότητας.

Υιοθετώντας την de facto ταυτοποίηση της αυθεντικότητας με την «πραγματική ζωή», κάποιοι υποστηρίζουν ότι οι γλωσσικές εξεταστικές δοκιμασίες είναι εξ ορισμού μη αυθεντικές (Bachman, 1990: 9-10). Η εξεταστική διαδικασία είναι μια τεχνητή δραστηριότητα χωρίς ίχνος αυθεντικότητας. Ο Stevenson (1985:47) τονίζει ότι, αν και κάποιες εξεταστικές δοκιμασίες μοιάζουν πολύ με αυθεντική γλωσσική συμπεριφορά στην πραγματική ζωή, είναι απλά αυθεντικές γλωσσικές εξεταστικές δοκιμασίες.

Σύμφωνα πάντα με τους Shonamy και Reves (1985:58), υπάρχουν δύο τρόποι για να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα έλλειψης αυθεντικότητας. Είτε η χρήση της γλώσσας θα παρατηρείται σε αυθεντικές περιστάσεις επικοινωνίας χωρίς ο υποψήφιος να γνωρίζει ότι αξιολογείται, είτε θα παραδεχτούμε ότι είναι ανέφικτο να αντλούμε αυθεντική χρήση της γλώσσας και θα συμβιβαστούμε με την αυθεντική γλώσσα της εξεταστικής δοκιμασίας.

Παρ' όλα αυτά κάποιοι υποστηρίζουν ότι οι υποψήφιοι μπορούν να εμπλακούν σε αυθεντική κατάσταση επικοινωνίας κατά τη διάρκεια της εξεταστικής δοκιμασίας. Οι Bachman και Palmer (1982b, όπως αναφέρει ο Bachman, 1990:321) περιγράφουν την περίπτωση μιας υποψήφιας η οποία κατά τη διάρκεια της προφορικής συνέντευξης, στα πλαίσια ενός τηλεφωνικού παιχνιδιού ρόλων, ξεχάστηκε εντελώς και εκμυστηρεύτηκε άκρως προσωπικές πληροφορίες στον συνεντευκτή που έπαιζε το ρόλο της καλύτερης της φίλης.

Η αυθεντικότητα των δοκιμασιών και η αυθεντικότητα των κειμένων θεωρούνται σαν κάτι που αξίζει να επιτευχθεί παρά τα προβλήματα ορισμού και πραγματοποίησής τους. Εάν μη αυθεντικές δραστηριότητες συμπεριληφθούν σε εξεταστικές δοκιμασίες επικοινωνιακής γλωσσικής ικανότητας, υπάρχει ο κίνδυνος ότι η χρησιμοποιούμενη μέθοδος θα παρέμβει στη μέτρηση που μας ενδιαφέρει. Θα καταλήξουμε να μετράμε την ικανότητα αντιμετώπισης αυτής της μεθόδου και όχι την ικανότητα να διαβάξει, να ακούει, να γράφει, να μιλάει ή να ασχολείται με συνδυασμούς αυτών των δεξιοτήτων σε συγκεκριμένα συγκεκριμένα. Όσο περισσότερο αυθεντικά είναι τα κείμενα, τόσο λιγότερο θα χρειαστεί να ανησυχούμε γι' αυτό.

4. Μεθοδολογία της έρευνας

Στόχος του παρόντος άρθρου είναι η πρόταση ενός τρόπου μέτρησης της αυθεντικότητας των εξεταστικών δοκιμασιών. Η διατύπωση της συγκεκριμένης πρότασης διαμορφώθηκε μέσα από τρεις ερευνητικές φάσεις. Σε πρώτη φάση καθορίστηκαν τα κριτήρια αυθεντικότητας μέσα από την ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας σε δεύτερη φάση κατασκευάστηκαν τα εργαλεία μέτρησης της αυθεντικότητας, με βάση τα προκαθορισμένα κριτήρια: και σε μια τρίτη φάση εφαρμόστηκαν οι προτεινόμενες σχέρες προκειμένου να ελεγχθεί η λειτουργικότητά τους. Ένα πρώτο βήμα για την κατάρτιση της προτεινόμενης μεθόδου μέτρησης είναι ο καθορισμός κριτηρίων αυθεντικότητας με βάση τη διεθνή βιβλιογραφία.

4.1. Καθορισμός κριτηρίων αυθεντικότητας

Σύμφωνα με όσα έχουν αναφερθεί έως τώρα, επιχειρήθηκε να καθοριστούν κριτήρια βάσει των οποίων θα είναι δυνατή η αξιολόγηση εξεταστικών δοκιμασιών ως προς την αυθεντικότητα. Έλλειψη αυθεντικότητας στο υλικό που χρησιμοποιείται στις εξετάσεις αξιολόγησης γλωσσομάθειας προκαλεί ερωτηματικά στη γενίκευση των αποτελεσμάτων των εξετάσεων (Spolsky, 1985:31). Πρώτα από όλα, θα πρέπει να καθοριστεί ποιο είναι το υλικό των εξετάσεων. Είναι το υλικό που χρησιμοποιείται στα εξεταστικά θέματα και αυτό είναι οι δραστηριότητες και τα κείμενα. Αυτό το υλικό θα πρέπει να πληροί κάποια κριτήρια αυθεντικότητας, προκειμένου να εξασφαλίζει την αυθεντικότητα της εξεταστικής δοκιμασίας και άρα τη γενίκευση των αποτελεσμάτων της. Τα κριτήρια βάσει των οποίων θα πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση των κειμένων ως προς την αυθεντικότητα είναι τα εξής:

- Προέλευση

Σύμφωνα με τη Lewcowicz (2000:46), κάθε κείμενο παράγεται σε ένα συγκεκριμένο συγκεκριμένο/ επικοινωνιακό πλαίσιο και το γεγονός ότι αποσπάται από την αρχική του πηγή το «απαυθεντικοποιεί». Γεννιέται λοιπόν το ζήτημα: ένα κείμενο θα μπορούσε να θεωρηθεί α) αυθεντικό επειδή προέρχεται από τον αληθινό κόσμο, ή β) μη αυθεντικό καθώς αποσπάστηκε από το αρχικό του συγκεκριμένο για να χρησιμοποιηθεί σε μια εξεταστική δοκιμασία. Δεχόμενοι ότι ένα κείμενο μπορεί να θεωρηθεί αυθεντικό επειδή προέρχεται από τον αληθινό κόσμο, ένα πρώτο στοιχείο που θα πρέπει να εξετάσουμε είναι η προέλευσή του, αν δηλαδή αναφέρεται η πηγή από όπου αποσπάστηκε για να ενταχθεί στην εξεταστική δοκιμασία.

- Μορφή

Ένα δεύτερο στοιχείο που πρέπει να ελεγχθεί είναι η μορφή του κειμένου. Αν, δηλαδή, προέρχεται από τον αληθινό κόσμο, αν έχει διατηρήσει τη μορφή που είχε στο συγκεκριμένο πλαίσιο από το οποίο αποσπάστηκε. Τα αυθεντικά κείμενα είναι απαραίτητο να παρουσιάζονται «με τη μορφή που τους δίνει ο συντάκτης τους: διάφορα μεγέθη και σχήματα γραμμμάτων, θέση, ιεράρχηση και κατανομή τους πάνω στη σελίδα κλπ. Σύμφωνα με την Τοκατλίδου (1986:105), μόνο φωτοτυπημένο¹⁵ ένα γραπτό κείμενο μπορεί να διατηρήσει την εικόνα του και συνεπώς τη συνολική του αυθεντικότητα. Παρόμοια είναι και η κατάσταση όσον αφορά τα προφορικά κείμενα, τα οποία, αν δεν είναι αυθεντικές μαγνητοφωνήσεις, θα πρέπει να γίνεται προσπάθεια

να προσομοιάζουν όσο το δυνατό περισσότερο σε συνομιλίες ή ακούσματα σε πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας.

- Λειτουργία

«Βέβαια από τη στιγμή που έρχεται στην τάξη και αποσπάται από το χώρο και τις συνθήκες της παραγωγής και της λειτουργίας του οποιοδήποτε ντοκουμέντο, χωρίς να πάψει να είναι αυθεντικό, χάνει την αυθεντικότητα της λειτουργίας¹⁶ του» (Τοκατλίδου, 1986:106). Επομένως πρέπει να υιοθετούνται τεχνικές που θα ελαχιστοποιούν το κόστος έλλειψης της αυθεντικότητας και μέσω κατάλληλων δραστηριοτήτων θα πρέπει τα κείμενα να εισάγονται σε περιστάσεις επικοινωνίας που θα προσομοιάζουν με αυτές της αληθινής ζωής.

- Περιεχόμενο

Είναι πολύ πιθανό το κείμενο να πληροί το κριτήριο της προέλευσης, καθώς θα αναφέρεται η πηγή, αλλά να μην είναι πλήρως αυθεντικό το περιεχόμενό του λόγω απλοποίησης. Η απλοποίηση και η αυθεντικότητα είναι σχετικές έννοιες και κάποιοι υποστηρίζουν ότι είναι τα δύο άκρα ενός continuum. Προκειμένου να αξιολογηθεί σωστά το κείμενο, θα έπρεπε να υπάρχει και το πρωτότυπο, σε περίπτωση απλοποίησης, για να υπολογιστεί ο βαθμός αυθεντικότητάς του¹⁷.

- Αντιστοιχία κειμένου με την αληθινή ζωή

Ένα τελευταίο στοιχείο έχει να κάνει με την αντιστοιχία του κειμένου με την αληθινή ζωή και τις ανάγκες των υποψηφίων. Το τι θα χρειαστεί να κάνει ο υποψήφιος με τη γλώσσα στόχο στην αληθινή ζωή φαίνεται από το αναλυτικό πρόγραμμα, το οποίο έχει βασιστεί σε ανάλυση αναγκών των ενδιαφερομένων. Αρκεί να εξετάσουμε α) τη θεματική ενότητα στην οποία ανήκει το κείμενο και β) το είδος του εξεταζόμενου κειμένου.

Οι δραστηριότητες δεν μπορεί να είναι ούτε αυθεντικές ούτε μη αυθεντικές. Οι περισσότεροι τις βλέπουν σαν να βρίσκονται πάνω σε ένα continuum και η θέση τους πάνω σε αυτό καθορίζεται από το βαθμό στον οποίο η δραστηριότητα της εξεταστικής δοκιμασίας σχετίζεται με το συγκείμενο της χρήσης της γλώσσας σε πραγματικές περιστάσεις επικοινωνίας¹⁸. Τα κριτήρια βάσει των οποίων θα πραγματοποιηθεί η αξιολόγηση των δραστηριοτήτων ως προς την αυθεντικότητα είναι τα εξής:

- Τυπολογία

Ένα κριτήριο που θα ληφθεί υπόψη είναι ο τύπος της δραστηριότητας. Θα

ληφθεί υπόψη μια τυπολογία που λαμβάνει ως κριτήριο την εξωτερική μορφή, όπου και ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθοι τύποι δραστηριοτήτων: η πολλαπλή επιλογή, η αντιστοίχιση, η συμπλήρωση, το σωστό-λάθος, η υπόδυση ρόλου, η προσομοίωση.

- Γλωσσικό ερέθισμα

Οι Bachman & Palmer (1996:23) πρότειναν ένα πλαίσιο με τα συγκρίσιμα χαρακτηριστικά για τον ποιοτικό υπολογισμό της αυθεντικότητας, στο οποίο εμφανίζονται το γλωσσικό ερέθισμα και το γλωσσικό προϊόν. Γλωσσικό ερέθισμα παρέχεται στον υποψήφιο προκειμένου να προκαλέσει τη γλωσσική του αντίδραση, η οποία θα αξιολογηθεί ως μετρήσιμη μεταβλητή υπολογισμού της γλωσσικής ικανότητας του υποψηφίου.

- Γλωσσικό προϊόν

Επίσης, θα πρέπει να εξεταστεί αν η αντίδραση που αναμένεται από τον υποψήφιο θα μπορούσε να θεωρηθεί αυθεντική στην πραγματική ζωή στη γλώσσα στόχο. Με τον όρο *output*, θα περιοριστεί η αναφορά στην αξιολόγηση του τι καλείται να κάνει ο υποψήφιος και κατά πόσο αυτό ανταποκρίνεται σε καθημερινή περίσταση επικοινωνίας στη γλώσσα στόχο¹⁹.

- Περίσταση επικοινωνίας

Η περίσταση επικοινωνίας στα πλαίσια της οποίας διεξάγεται η δραστηριότητα θα πρέπει να προσομοιάζει στην πραγματική ζωή. «Η προσπάθεια των συγγραφέων των θεμάτων δε θα πρέπει να επικεντρώνεται στο να δημιουργήσουν την πραγματικά αυθεντική ατμόσφαιρα, πράγμα που είναι αδύνατο [...], αλλά μια ημιαυθεντική, δίνοντας αληθοφανείς εισαγωγικές πληροφορίες ως απομίμηση της πραγματικής ζωής» (Αντωνοπούλου, 2000:273)²⁰.

- Αντιστοιχία δραστηριότητας με την αληθινή ζωή

Ένα τελευταίο στοιχείο έχει να κάνει με την αντιστοιχία της δραστηριότητας με την αληθινή ζωή και τις ανάγκες των υποψηφίων, το οποίο προκύπτει, όπως και στα κείμενα, από τη σύγκριση με το αναλυτικό πρόγραμμα. Για τις δραστηριότητες θα αναλυθούν η θεματική ενότητα και το είδος της δεξιότητας που ελέγχεται σε κάθε περίπτωση.

4.2. Κατασκευή σχαράων κριτηρίων αυθεντικότητας

Βάσει του καθορισμού των παραπάνω κριτηρίων, κατασκευάστηκαν δύο σχάρες, μία για την αξιολόγηση των κειμένων και μία για την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων ως προς την αυθεντικότητα. Η σχάρα²¹ για την αξιολόγηση των κειμένων περιλαμβάνει ένα περιγραφικό πλαίσιο, όπου αποτυπώνεται μια γενική εικόνα του εξεταζόμενου κειμένου. Ζητούνται πληροφορίες για τον τίτλο, το έτος, το επίπεδο και τη μακροδεξιότητα²² που ελέγχεται με τη συμβολή του εκάστοτε κειμένου. Κατόπιν ακολουθούν τα κριτήρια, στα οποία σημειώνεται είτε ναι/όχι είτε α/η/α/μα που σημαίνουν αντίστοιχα αυθεντικό, ημιαυθεντικό και μη αυθεντικό. Η σχάρα²³ για την αξιολόγηση των δραστηριοτήτων είναι σχεδόν όμοια, με τα περιγραφικά κριτήρια να προηγούνται των αξιολογικών. Οι δύο σχάρες περιλαμβάνουν από πέντε κριτήρια αυθεντικότητας η καθεμιά και υπάρχει μία στήλη για ποιοτικές παρατηρήσεις.

Η ποσοτικοποίηση των ποιοτικών αυτών δεδομένων πραγματοποιείται στην τελευταία στήλη της σχάρας, όπου το κάθε κριτήριο βάσει της ποσοστιαίας αναλογίας βαθμολογείται με 20% όταν πληροί την απαιτούμενη αυθεντικότητα, με 10% όταν αξιολογείται ως ημιαυθεντικό και με 0% όταν χαρακτηρίζεται μη αυθεντικό/ κατασκευασμένο. Στην περίπτωση του ναι/όχι υπάρχει το 20% και 0%. Σε περιπτώσεις που οι δραστηριότητες βασίζονται σε κείμενο-ερέθισμα τα κριτήρια είναι πέντε, όπως προαναφέρθηκε, ενώ όταν είναι ανεξάρτητες είναι τέσσερα, καθώς λείπει το κριτήριο το σχετικό με το γλωσσικό ερέθισμα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, η μέγιστη βαθμολογία που μπορεί να αποδοθεί στο κάθε κριτήριο βάσει της ποσοστιαίας αναλογίας είναι το 25% και συνακόλουθα 12,5% για την ημιαυθεντικότητα. Οι συντομογραφίες Θ.Ε., Ε.Κ. και Α.Π. δηλώνουν αντίστοιχα Θεματική Ενότητα, Είδος Κειμένου και Αναλυτικό Πρόγραμμα.

Πίνακας 1

ΣΧΑΡΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ					
Έτος/Επίπεδο					
Μακροδεξιότητα					
ΚΡΙΤΗΡΙΑ					ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
1	Προέλευση	α			
		ηα			
		μα			
2	Μορφή	α			
		ηα			
		μα			
3	Αντιστοιχία Θ.Ε. με Α.Π.	ναι			
		όχι			
	Αντιστοιχία Ε.Κ. με Α.Π.	ναι			
		όχι			
4	Περιεχόμενο	α			
		ηα			
		μα			
5	Λειτουργία	α			Σύνολο:
		ηα			
		μα			

Πίνακας 2

ΣΧΑΡΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ					
Έτος/Επίπεδο					
Μακροδεξιότητα					
		ΚΡΙΤΗΡΙΑ			ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
1	Τυπολογία				
2	Γλωσσικό ερέθισμα				
3	Αντιστοιχία Θ.Ε. με Α.Π.				
	Αντιστοιχία μακροδεξιότητας με Α.Π.				
4	Γλωσσικό προϊόν				
5	Περίσταση επικοινωνίας				
					Σύνολο:

Στον Πίνακα 3 ενδεικτικά παρατίθεται η αξιολόγηση ως προς την αυθεντικότητα ενός κειμένου από τα εξεταστικά θέματα του Κρατικού Πιστοποιητικού Ελληνομάθειας του 2002, προκειμένου να γίνει αντιληπτή τόσο η ποιοτική όσο και η ποσοτική διάσταση της μέτρησης της αυθεντικότητας.

Πίνακας 3

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ - Κ1					
Τίτλος		Η φτώχεια στον καιρό της αφθονίας			
Έτος/ Επίπεδο		2002/ Δ'			
Μακροδεξιότητα		Κατανόηση γραπτού λόγου/πρώτο μέρος			
1	Προέλευση	α	+	Άρθρο του Κ. Τσουκαλά με τίτλο «Η φτώχεια στον καιρό της αφθονίας», εφημερίδα ΤΟ ΒΗΜΑ, 8/4/2001	20%
		ηα			
		μα			
2	Μορφή	α			0%
		ηα			
		μα	+	Δεν έχει διατηρηθεί η αρχική μορφή του κειμένου	
3	Αντιστοιχία Θ.Ε. με Α.Π.	ναι	+	Κοινωνική ζωή- συνθήκες διαβίωσης	20%
		όχι			
	Αντιστοιχία είδους κειμένου με Α.Π.	ναι	+	Άρθρο σε εφημερίδα	
		όχι			
4	Περιεχόμενο	α			10%
		ηα	+	Το άρθρο είναι διασκευή του πρωτοτύπου	
		μα			
5	Λειτουργία	α	+	Ενσωματώνεται σε μια αυθεντική περίπτωση επικοινωνίας	20%
		ηα			
		μα			
					Σύνολο: 70%

4.3. Εφαρμογή Σχαρών Αυθεντικότητας

Προκειμένου να ελεγχθούν αυτά τα δύο εργαλεία μέτρησης της αυθεντικότητας των κειμένων και των δραστηριοτήτων των γλωσσικών τεστ, πραγματοποιήθηκαν πρακτικές εφαρμογές τους σε υπάρχοντα γλωσσικά τεστ. Μια πρώτη εφαρμογή τους ήταν στο εξεταστικό υλικό του Κρατικού Πιστοποιητικού Ελληνομάθειας. Προκειμένου να αξιολογηθεί το ΚΠΕ ως προς την αυθεντικότητα, η τεχνική συλλογής πληροφορίας που επιλέχτηκε είναι η ανάλυση τεκμηρίων²⁴, καθώς περιλαμβάνει την ανάλυση αρχειακού υλικού. Ως όργανο μέτρησης, για την ανάλυση του αρχειακού υλικού, χρησιμοποιήθηκαν οι δύο σχάρες κριτηρίων αυθεντικότητας, μία για την αξιολόγηση των κειμένων και μία για την αξιολόγηση

των δραστηριοτήτων. Το corpus που αποτέλεσε το αντικείμενο ανάλυσης είναι τα εξεταστικά θέματα των ετών 1999-2002 όλων των επιπέδων (Α', Β', Γ', Δ') του Κρατικού Πιστοποιητικού Ελληνομάθειας. Τα κείμενα και οι δραστηριότητες κάθε επιπέδου, κάθε έτους αναλύθηκαν ποιοτικά και ποσοτικά ως προς τα κριτήρια της αυθεντικότητας²⁵.

Μια δεύτερη εφαρμογή τους πραγματοποιήθηκε σε δραστηριότητες του TOEFL και του IELTS. Πιο συγκεκριμένα, οι δραστηριότητες που εξετάστηκαν ήταν δραστηριότητες συνδυαζόμενων δεξιοτήτων κατά την αξιολόγηση της παραγωγής γραπτού λόγου²⁶. Ο συνδυασμός των δεξιοτήτων (integration of skills) είναι ένα βασικό στοιχείο που οδηγεί την εξεταστική διαδικασία πιο κοντά στην «αυθεντική αξιολόγηση», συνδυάζοντας στην ίδια δραστηριότητα παραπάνω από μία μακροδεξιότητες. Για παράδειγμα, ο υποψήφιος μπορεί να κληθεί να παραγάγει γραπτό λόγο έχοντας ακούσει ένα απόσπασμα προφορικού λόγου και έχοντας διαβάσει γραπτά κείμενα.

5. Επίλογος

Ο προτεινόμενος τρόπος αξιολόγησης των γλωσσικών τεστ ως προς την αυθεντικότητα εξετάζει το κριτήριο της αυθεντικότητας ανεξάρτητα από τα υπόλοιπα κριτήρια αξιολόγησης των γλωσσικών τεστ. Δεν πρέπει όμως να παραλειφθεί το γεγονός ότι οι ιδιότητες/ τα κριτήρια που συμπεριλαμβάνονται στο πλαίσιο της χρησιμότητας των γλωσσικών τεστ των Bachman και Palmer (1996:23), αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και κάθε ενέργεια που επηρεάζει το ένα έχει άμεσο αντίκτυπο και στα υπόλοιπα, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να μελετηθεί το ένα ανεξάρτητα από τα υπόλοιπα. Επιβάλλεται, λοιπόν, η διατήρηση μιας ισορροπίας ανάμεσά τους κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή των τεστ. Συνιστάται η αναγνώριση της συμπληρωματικότητάς τους και η αποφυγή της προβολής και στήριξης του ενός εις βάρος των υπολοίπων. Ο Bachman και ο Palmer (1996:18) εστιάζουν στο ότι η μέγιστη βαρύτητα πρέπει να δίδεται στην εξασφάλιση της συνολικής χρησιμότητας του τεστ και όχι της κάθε ιδιότητας χωριστά, γι' αυτό και η αξιολόγησή τους πρέπει να γίνεται ως προς τη συνδυασμένη τους επίδραση και να επιδιώκεται η διατήρηση μιας ισορροπίας μεταξύ τους με στα πλαίσια με κάθε εξεταστικής διαδικασίας.

Εκτενέστερη έρευνα θα πρέπει να πραγματοποιηθεί, προκειμένου να προταθεί κάποιος αλγόριθμος, σύμφωνα με τον οποίο θα υπολογίζονται τα

ποσοστά που θα πρέπει να πληροί κάθε κριτήριο σε άμεση αλληλεπίδραση με τα υπόλοιπα, ανάλογα με το περιβάλλον κάθε γλωσσικού τεστ ξεχωριστά.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

1. Ο όρος *αξιολόγηση* αποδίδει τον αγγλικό όρο *assessment* με κάθε επιφύλαξη λόγω της δυσκολίας προσδιορισμού των σχετικών εννοιών: *assessment, testing, evaluation*.
2. Με τον όρο *μέτρηση* ο Bachman (1990:1) αναφέρεται στη διαδικασία ποσοτικοποίησης των χαρακτηριστικών του αντικειμένου ενδιαφέροντος σύμφωνα με συγκεκριμένους κανόνες.
3. Βλ. σχετικά και Τσοπάνογλου, 1996.
4. Βλ. σχετικά Hughes, 1989:36 και Weir, 1993:20.
5. Βλ. σχετικά Fox (2004).
6. Βλ. σχετικά Harris, 1969:16.
7. Βλ. σχετικά Harris, 1969:18.
8. Βλ. σχετικά Τσοπάνογλου, 1998:15.
9. Τα κριτήρια *διαφάνεια* και *ανάδραση* συμπεριλαμβάνονται στο χαρακτηριστικό Impact που αναφέρουν οι Bachman και Palmer και οι οποίοι –στα πλαίσια αυτού– κάνουν και αναφορά στην επίπτωση που μπορεί να έχει η αξιολόγηση στη διδασκαλία (*washback effect*) (1996:137).
10. Βλ. σχετικά τις Προδιαγραφές και τα Χαρακτηριστικά της εξέτασης του Κρατικού Πιστοποιητικού Ελληνομάθειας. www.ypepth.gr/kpg
11. Βλ. σχετικά Τσοπάνογλου, 1998:15.
12. Ο Bachman (1990) χρησιμοποίησε τον όρο *interactional authenticity* και αργότερα οι Bachman και Palmer (1996:23) τον όρο *interactiveness* και αποτελεί ένα κριτήριο που θα μπορούσε να συμπεριληφθεί στην ευρύτερη έννοια της αυθεντικότητας.
13. Η αυθεντικότητα και η διαδραστικότητα είναι έννοιες σχετικές και έτσι μπορούμε να μιλάμε για σχετικά λίγο ή πολύ αυθεντικό και διαδραστικό (Bachman & Palmer, 1996:28).
14. Ουσιαστικά αυτή η αυθεντικότητα συμπίπτει με την καταστασιακή αυθεντικότητα και η διαδραστικότητα με τη διαδραστική αυθεντικότητα που είχε ορίσει ο Bachman (1991) στο παρελθόν.
15. «...αν και με την απώλεια του χρώματος στη φωτοτυπία, πάλι χάνεται σε σοβαρό βαθμό η πληροφορία που στέλνει το χρώμα...» (Τοκατλίδου, 1986:106).
16. Ο Van Lier (1996:138) μίλησε επίσης για την αυθεντικότητα της χρήσης, που έχει να κάνει με τη χρήση στην οποία τίθεται μέσα στην τάξη.
17. Λόγω του ότι δεν πραγματοποιήθηκε τέτοιου είδους έρευνα, θα ανιχνευθεί η ύπαρξη ή μη της απλοποίησης, στοιχείο που από μόνο του παρέχει πληροφορία όσον αφορά την αυθεντικότητα.
18. Βλ. Lewkowicz, 2001:48.

19. Η αξιολόγηση του λόγου, προφορικού και γραπτού, που παράγεται από τον υποψήφιο, ως προς την αυθεντικότητά του (φυσικότητα, κοινωνιογλωσσικά στοιχεία κτλ.), θα μπορούσε να γίνει στα πλαίσια άλλης έρευνας, όπου ο ερευνητής θα έχει στα χέρια του τα γραπτά των υποψηφίων.
20. Ο Hughes (1989:15) αναφέρει ότι από τη στιγμή που οι υποψήφιοι γνωρίζουν ότι παίζουν μέρος σε μια διαδικασία αξιολόγησης, οι δραστηριότητες δεν μπορεί να είναι αυθεντικές. Παρ' όλα αυτά, θα πρέπει να καταβάλλονται προσπάθειες να γίνονται όσο πιο ρεαλιστικές γίνεται.
21. Βλ. Πίνακα 1.
22. Οι τέσσερις μακροδεξιότητες είναι η κατανόηση γραπτού και προφορικού λόγου και η παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου.
23. Βλ. Πίνακα 2.
24. Βλ. Τσοπάνογλου, 2000:84.
25. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Μουτή (2005).
26. Για περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Μουτή (2006).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bachman, L. (1990). *Fundamental Considerations in Language Testing*. Oxford: Oxford University Press.
- Bachman, L. & Palmer, A. (1996). *Language Testing in Practice*. Oxford: Oxford University Press.
- Bachman, L. (2004). *Statistical Analysis for Language Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Carroll, B. (1968). "The psychology of language testing". In Davies A. (ed.).
- Davidson, F. & Lynch, B. (2002). *Testcraft*. New Haven: Yale University Press.
- Davies, A. (ed.), (1968). *Language Testing Symposium: A psycholinguistic approach*. Oxford: Oxford University Press.
- Davies, A. (1990). *Principles of Language Testing*. Oxford University Press, Oxford.
- Fox, J. (2004). Test decisions over time: tracking validity. *Language testing* 21 (4), pp. 437-465.
- Harris, P. (1969). *Testing English as a second language*. McGraw-Hill, New York.
- Hughes, A. (1989). *Testing for language teachers*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Joint Committee on Testing Practices, (2004). *Code of Fair Testing Practices in Education*. Washington, DC.
- Lewkowicz, J. (2000). "Authenticity in Language Testing: some outstanding questions". In *Language Testing*, 17/1, p. 43-64.
- Shonamy and Reves, (1985). "Authentic language tests: where from and where to?" In *Language Testing*, 2/1, p. 31-40.

- Spolsky, B. (1985). "The limits of authenticity in language testing". In *Language Testing* 2/1, p. 31-40.
- van Lier, L. (1996). *Interaction in the Language Curriculum. Awareness, autonomy and authenticity*. London: Longman.
- Weir, C. (1993). *Understanding and Developing Language Tests*. New York: Prentice Hall.
- Widdowson, H. (1978). *Teaching language as communication*. Oxford: Oxford University Press.
- Wringe, C. (1995²). *The effective teaching of Modern Languages*. London: Longman.
- Αντωνοπούλου, Ν. (2000). *Η επικοινωνιακή προσέγγιση και η διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας*. Διδακτορική Διατριβή, Α.Π.Θ.
- Μουτή, Ά. (2005). «Αξιολόγηση του Κρατικού Πιστοποιητικού Ελληνομάθειας ως προς την αυθεντικότητα». Πρακτικά της 25^{ης} Συνάντησης του τομέα Γλωσσολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Α.Π.Θ.
- Μουτή, Ά. (2006). «Συγκριτική Αξιολόγηση Γλωσσικών Τεστ». Πρακτικά 5ου Διεθνούς Συνεδρίου στην Εκμάθηση της Ξένης Γλώσσας για Ειδικούς και Ακαδημαϊκούς Σκοπούς, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Τοκατλίδου, Β. (1986). *Εισαγωγή στη Διδακτική των Ζωντανών Γλωσσών*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Τσοπάνογλου, Α. (1998). «Πιστοποίηση της γλωσσομάθειας: τα υπέρ και τα κατά». Στο *Ενημέρωση, Ν 11*. Πανελλήνια Ομοσπονδία Ιδιοκτητών Ξένων Γλωσσών, Αθήνα.
- Τσοπάνογλου, Α. (2000). *Μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας και εφαρμογές της στην αξιολόγηση της γλωσσικής κατάρτισης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Ζήτη.

Abstract

The notion of language test usefulness is expressed by Bachman & Palmer (1996:18) in the following way: Usefulness= Reliability+ Validity+ Authenticity+ Interactiveness+ Impact+ Practicality. The present paper will devote more time to the subject of authenticity. In order to evaluate the language test in terms of authenticity we should examine the tasks and the texts, of which the examination material consists. Each task and each text of a test can be analysed through authenticity grids proposed. Two separate grids are proposed, one for measuring text authenticity and one for task authenticity, each one consisting of a series of criteria. Using these grids, a

qualitative and quantitative evaluation of texts and tasks in terms of authenticity can be achieved.

Άννα Μουτή

Υποψήφια Διδάκτορας Α.Π.Θ.,

Διδάσκουσα Σχολείου Νέας Ελληνικής Γλώσσας, Α.Π.Θ.

Ηροδότου 6, 546 34, Θεσσαλονίκη

Τηλέφωνο οικίας: 2310249471

Κιν.: 6974072507

Email: mouti@frl.auth.gr